

۲۰۸۲

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

۲۰۲۴-۳۰

سال تحصیلی

پایان نامه

شماره: ۱۰۸۲

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع:

مطالعه وضع گوسفندداری در منطقه مازندران

نگارش:

علی اکبر کلانتری

هیئت داوران:

دکتر منوچهر سعادت نوری	دانشیار دانشکده دامپزشکی (رئیس هیئت داوران)
دکتر عبدالحسین مروارید	" " "
دکتر پوران دخت عطائی	" " "

۳۴۰۲

الف

فهرست مندرجات

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	مقدمه بخش اول :
۳	اوضاع جغرافیائی منطقه مازندران از نظر زراعت و پرورش گوسفند
۳	۱ - موقعیت جغرافیائی
۴	۲ - تقسیمات کشوری
۵	۳ - ناهمواریها
۷	۴ - رودها
۷	الف - رود هراز
۸	ب - رود کاری
۸	پ - بابل رود
۹	ت - رود تالار
۱۰	ث - رود تجن
۱۰	ج - نکارود

- ۱۰ ج - سرداب رود
- ۱۱ ح - نعل آب رود
- ۱۱ خ - رود جالوس
- ۱۲ ه - آب وهوا
- ۱۲ الف - اقلیم وزیر اشکوب نیم مرطوب و معتدل
- ۱۳ ب - اقلیم وزیر اشکوب مرطوب و معتدل
- ۱۳ پ - اقلیم وزیر اشکوب مرطوب سرد
- ۱۴ ت - اقلیم ارتفاعات فوقانی
- ۱۶ ۶ - جریان هوا
- ۱۸ ۷ - جغرافیای گیاهی منطقه مازندران (شورخزری)
- ۱۸ الف - اشکوب جنگلی تحتانی
- ۲۱ ب - اشکوب جنگلی میانه
- ۲۳ پ - اشکوب جنگلی فوقانی
- ۲۵ ۸ - مشخصات جمعیت در منطقه مازندران

صفحهعنوان

۲۸

۹ - آمار دام منطقه مازندران

بخش دوم :

۳۳

بررسی وضع گوسفند داری در منطقه مازندران

۳۴

۱ - گوسفند ان موجود در منطقه

اول - مشخصات ظاهری و بیومتریک و چگونگی پرورش و نگهداری

۳۶

گوسفند ان زل

۳۶

الف - مشخصات ظاهری

۳۷

ب - اوزان

۳۸

پ - اندازه ها

۴۰

ت - زمان آمیزش و زایش

۴۰

ث - د و قلوزائی و سه قلوزائی

۴۱

ج - مشخصات آبستنی و بره زائی

۴۲

چ - درصد بره زائی

۴۲

ح - مدت نگهداری گوسفند ان

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۴۳	خ - مشـکلات
۴۴	د - جایگاه‌نگهداری
۴۵	۱ - جایگاه‌نگهداری گوسفندان در مناطق قشلاقی
۴۷	الف - چفت
۴۸	ب - کرس
۴۹	پ - محوطه آزاد یا منگل
۵۰	ت - منزل چوپانان
۵۰	ث - انبار
۵۱	۲ - جایگاه استراحت گوسفندان در مسیر بیلاق - قشلاق
۵۱	۳ - جایگاه‌نگهداری گوسفندان در مناطق بیلاق
۵۲	الف - سایه چادر
۵۴	ب - محل‌نگهداری گوسفندان
۵۴	پ - محل‌نگهداری بره‌ها
۵۵	ت - محوطه دوشش‌میشها

<u>صفحه</u>	<u>موضوع</u>
۵۵	ث - مشکلات
۵۶	ع - محل ، روش و زمان شیردوشی
۵۹	دوم - تغذیه گوسفندان زل
۵۹	الف - تغذیه گله
۶۰	ب - تغذیه بره ها
۶۱	پ - پروار بندی
۶۲	ت - مشکلات
۶۳	سوم - بهره برداری از گوسفندان زل
۶۳	الف - گوشت
۶۴	ب - شیر
۶۵	پ - پشم
۶۶	ت - پوست
۶۶	ث - کود
۶۸	ج - مشکلات

صفحهعنوان

۶۹

چهارم - بیماریهای مهم موجود در منطقه

بخش سوم :

۷۲

بررسی اقتصادی پرورش گوسفند در منطقه مازندران

۷۸

نتیجه

۸۲

منابع

== مقدمه ==

کمبود مواد غذایی ، بخصوص مواد سفیده‌ای ، در سطح جهانی

و پیش‌بینی‌هایی مبنی بر امکان مواجه شدن با مشکلاتی وخیم در آینده ، -
 موضوعی است که بطور مکرر وبوسیله هرسازمان وتشکیلاتی که به طریق با این
 مسئله اجتماعی مرتبط است ،عنوان وپس از تجزیه وتحلیل جنبه های مختلف
 مسئله ،بنتیجه‌گیریها وپیشنهادات متنوعی منجر شده که گمان میرود پرداختن
 به آنها ، چیزی جز تکرار مکررات نباشد .

از طرفی دیگر ، کمی تولیدات کشاورزی و دامی در سطح داخلی ومشکلات
 ناشی از این کمبودها ، بارها وبه‌عنوانین مختلف مورد بررسی قرار گرفته و در
 پی آن بسته به جهت‌نگرش وچگونگی تحلیل مسائل ، نتایج مختلفی بدست
 داده است .

در میان عقاید ونظرات گوناگونی که ارائه میشود به يك نکته کلی برمیخوریم
 که اغلب صاحب نظران در آن متفق القول میباشند و آن " عدم استفاده صحیح

از امکانات موجود" میاشد که این، درحقیقت عامل مشوقی بشمار میآید —
 که مارابه کاوشی جهت یافتن "امکانات بالقوه موجود" واستفاده از آنها —
 وامیدارد .

اما راجع به چگونگی آغاز مطالعه دروضع گوسفند داری منطقه مازندران باید
 علاقه شخصی ناشی از برخورد های احساسی دوران کودکی ، آشنائی نسبی
 با اوضاع اقلیمی واجتماعی منطقه ومهمتر از همه نکته اشاره شده در بالا رانام
 برد که مرابرتان داشتند تا باستفاده از امکاناتی که در اختیار داشتیم به کاری
 مختصر در این زمینه بپردازیم .

در پایان امیدوارم که این مختصر ، بنوبه خود مقدمه ای برای مطالعاتی
 عمیق تر ونتیجه بخش تر بوده ویدینوسیه کمکی ، هرچند ناشی بعمل آمده
 باشد .

علی اکبر — کلانتری

بخش اول

اوضاع جغرافیائی منطقه مازندران از نظر زراعت

و

پرورش گوسفند

مازندران ، که در گذشته آنرا طبرستان می نامیدند ، قسمتی از شمال ایران و یکی از سرسبزترین و خوش آب و هواترین نقاط ایران محسوب میشود . رشته کوههای البرز در جنوب مازندران ، از مشرق به مغرب امتداد داشته و مانند سدی این منطقه را از ایران مرکزی جدا نموده و نیز سبب توقف رطوبت دریای مازندران در این منطقه و باعث فراوانی بارندگی و بوجود آمدن جنگلهای انبوه ، اراضی حاصلخیز و رودخانههای فراوان میشود .

۱ - موقعیت جغرافیائی :

چنانکه اشاره شد ، مازندران در شمال ایران و حدوداً بین ۳۶-۳۷ درجه عرض شمالی واقع شده است . این منطقه از شمال به دریای

مازندران (بحر خزر) ، از جنوب به رشته کوههای البرز ، از مشرق به گرگان و از مغرب به گیلان محدود میشود .

طول این ماقه از مشرق به مغرب ۳۲ کیلومتر و عرض آن از شمال

به جنوب ۹۶ کیلومتر و مساحت آن حدود ۲۵۰۰۰ کیلومتر مربع و تقریباً برابر با يك شانزدهم مساحت ایران است .

۲ - تقسیمات کشوری :

مازندران از چند شهرستان عمده تشکیل شده که به ترتیب از مشرق

به مغرب عبارتند از :

بهبشهر ، شامل : حومه ، گلوگاه ، یانه سر

ساری ، " : حومه ، رودانگه ، چهاردانگه

شاهی ، " : حومه ، سوادکوه

بابل ، " : حومه ، بابلسر ، بند پی

آمل ، " : حومه ، لاریجان .

نور ، " : حومه ، چمستان ، بلده .

نوشهر، شامل : حومه ، چالوس، کلاردشت .

شهبسوار، شامل : رامسر .

۳ - ناهمواریها :

منطقه مازندران رامیتوان برحسب ارتفاع از سطح دریاه چهار -

ناحیه زیرتقسیم نمود :

الف - ناحیه پست کرانه بحر خزر (تا ارتفاع ۱۰۰ متر) که در

جلگه ساحلی قرار داشته و دارای اراضی مسطح، چمنزار، باطلاق و در -

بعضی نقاط جنگ میباشد . این ناحیه بعلا مجاورت بادریا از طرفی و جنگل

از طرف دیگر، دارای آبوهوای معتدل و مرطوب بوده و مقدار بارندگی آن از -

سایر نواحی بیشتر است .

راضی این ناحیه از خاکهای سایه و قرمز و شن پوشیده شده و برای

کشت غلات (گندم - جو - ذرت و بخصوص برنج) ، حبوبات (نخود - لوبیا

باقلا - ماش - عدس) ، نباتات صنعتی (پنبه - توتون - کنف - نیشکر

کنجد) و نباتات متفرقه نظیر سیب زمینی، سیب زمینی ترشی و چغندر و -

همچنین صیفی جات (گوجه فرهنگی - بادمجان - کدو - خیار -
 خربزه - هندوانه - گرمک - طالبی) و انواع سبزیجات و مرکبات
 مناسب میاشد .

از نظر دامپروری ناحیه ای قشلاقی محسوب میشود .

ب - ناحیه جنگلی (از ارتفاع ۱۰۰ مترالی ۳۰۰۰ متر) -

دارای خاک سیاه و قرمز بوده و قسمت عمده این ناحیه را جنگلهای انبوه و دره‌های
 سرسبز تشکیل میدهند . دامپروری در این نواحی رونق زیادی داشته و
 بیشتر اغنام و احشام مازندران در این نقاط بسر میبرند .

پ - از ارتفاع ۳۰۰۰ الی ۴۰۰۰ متر، که دارای خاک رسوبی

مخلوط با ماسه ، شن ، ریگ و سنگ بوده و آب و هوای آن خشک و -
 سرد میاشد . زراعت عمده این نواحی را حبوبات و علوفه تشکیل میدهد .

بعلت وجود کوههای بلند ، دره های مصفا ، چشمه های فراوان و مراتع
 سرسبز در این ناحیه ، تابستانی فرح بخش داشته و جزو نقاط بیلا قسی

دامپروری بحساب میآید .

در ضمن اغلب رودخانه های مازندران از این نقاط سرچشمه میگیرند .

ت - ناحیه کوهستانی بلند ، که ارتفاعات بیش از چهارهزارمتر
را شامل میشود ، در اکثر فصول سال پوشیده از برف بوده و در تابستان
روی سنگهای آن گل سنگهایی یافت میشود .

۴ - رودها :

رود هایی که در این منطقه جریان دارند همه از سلسله جبال البرز
سرچشمه گرفته و پس از مشروب ساختن بعضی از مزارع واقع در دره های نقاط
کوهستانی و جلگه های ساحلی ، سرانجام به دریای مازندران میریزند .
مهمترین این رود ها عبارتند از :

الف - رود هراز :

رود هراز بزرگترین رودخانه مازندران بوده و طول آن در حدود ۱۵۰
کیلومتر میباشد . این رود از چشمه های لار سرچشمه گرفته در قسمتی از پلزر
ودره لاریجان و بیلا قات نور جاری شده ، درشش فرسنگی آمل چند
رود کوچک به آن ضمیمه گردیده و بطرف قشلاق سرازیر میشود .

پس از مجزشدن شعبه کاری و شعبات دیگر از آن از وسط

شهر آمل عبور نموده و در قریه " سرخ رود " به دریای مازندران میریزد .
 آب این رود خانه حداکثر ۳۰۰۰ سنگ* و حداقل ۱۰۰۰ - ۵۰۰ سنگ
 میباشد .

ب - رود کاری :

این رود در ده کیلومتری آمل از رود هزار جدا گشته و بطرف شرق
 جریان یافته و پس از مشروب نمودن دهستانهای دشت سر (بخش جنوبی
 شهرستان آمل) ولایه آباد (بخش از شهرستان بابل) در فریدون -
 کنار به دریا میریزد ، طول آن ۶۰ کیلومتر و دارای ۲۰۰ سنگ آب است .
 پ - بابل رود :

در قسمت غربی شهرستان بابل جاری میباشد و به مناسبت نام
 این رود بود که شهر بارفروش را بابل نامیدند .

* هر سنگ عبارتست از مقدار آبی که در سطح افقی از یک فضای ۲۰ × ۲۰
 سانتیمتری جاری شده و جریان آن طوری باشد که هرگاه یک تکه گاه بی بند را در آن
 بیندازند در هر ثانیه ۱۴ گز (= ۱۰۴ سانتی متر) راه بپیماید .